

Robert Schumann

Dra. Magda Polo Pujadas
(Universitat de Barcelona)

Vida i obra de Schumann

Robert Schumann (Zwickau, 1810 – Bonn, 1856)

La infància i educació del jove Schumann es desenvolupa en el si d'una família benestant i culta, especialment procliu a l'art literari, que posteriorment heretarà el compositor.

Als set anys, Robert rep les seves primeres lliçons de piano.

Continua la seva formació intel·lectual en el Lyceum o Escola de Gramàtica on roman vuit anys.

Vida i obra de Schumann

En 1825 va arribar a ser cofundador d'una societat literària destinada a incentivar l'interès per la lectura, la poesia i l'amor a la literatura, en general.

El mestre dubte entre la literatura i la música. Seran els grans intèrprets -Moscheles i Paganini- qui li s'inclinaran cap a la música. Entre els seus referents es decanta pels clàssics -Bach, Mozart i Beethoven-: "Venereu als vells", comenta. La referència correspon a l'estructura grandiosa i a la sonoritat robusta i àmplia dels tres grans compositors.

Vida i obra de Schumann

Centrat en l'execució pianística, va a classes amb el conegut compositor i pianista Johann Nepomuk Hummel, alumne de Mozart i Clementi.

Però és en 1831 quan realment pren consciència de la seva aptitud per a la composició musical, originant el seu opus 1 -primera obra-, les Variacions Abegg, escrites per a piano.

Amb excepció de l'últim període de la seva vida compositiva, les seves obres tendeixen a agrupar-se per fases o etapes:

De 1830 a 1839 va escriure només per a piano.

El 1840, es va dedicar gairebé exclusivament a la cançó -amb una àmplia col·lecció de Lieder- on continua la línia iniciada per Schubert ampliant la funció de el piano.

En 1841 va il·luminar la primera i segona dels seus quatre simfonies, a les que va seguir la presència de la seva música de cambra, entre la qual cal destacar tres tríos, un quartet i un quintet amb piano, 3 quartets per a cordes, i dues sonates per a violí. En aquesta parcel·la del seu catàleg, fa gala d'una creativitat original.

Cap a 1841 es constata l'aparició d'un document que testifica la cèlebre lesió de la mà dreta de Robert Schumann.

A conseqüència d'això, els seus tendons van quedar forçats i danyats permanentment: "el meu tercer dit està completament rígid", va escriure en el seu diari, al juny de 1832.

Si ens endinsem en la profunditat del seu llegat artístic advertim la persistent densitat de textures de la seva música per a piano. Les exigències tècniques que imposa en les seves successions d'amplis acords ens porten a pensar en termes d'un ple so característic instrumental -timbre en la sonoritat característica de cada instrument-, de manera que apreciem que la seva obra per a piano és eminentment orquestral. La referència a la sonoritat pianística, el seu model ideal, es desdobra: és alhora veu i orquestra.

La seva obra pianística

Variacions Abegg op.1,
 Papillons op.2,
 Sis estudis sobre Capritxos de Paganini op. 3,
 Intermezzi op.4,
 Impromptus op.5,
 Danses dels Seguidors de David Op.6,
 Tocatta op.8,
 Carnestoltes op.9,
 Peces Fantàstiques op.12,
 Estudis Simfònics op. 13,
 Escenes Infants op. 15,
 Kreisleriana op. 16,
 Fantasia op. 17,
 Arabeske op. 18,
 Humoreske Op.20,
 Novelletes op. 21,
 Nachstücke op. 23,
 Carnaval de Viena op. 26,
 Àlbum per a la Joventut op. 68,
 Romances,
 Nocturns,
 Sonates
 Concert per a piano i orquestra.

L'univers sonor de Schumann

El nostre compositor crea a partir de la sonoritat la representació de sentiments i temperaments o estats d'ànim. Els construeix servint-se d'episodis i de sumes de fets puntuals. Evita en les seves obres musicals arribar a conclusions esperades i per aquest motiu provoca ruptures, digressions i fusió d'elements oposats.

La naturalesa és la seva més gran inspiració, ens manifesta la delicadesa amb què la viu i la veu, els colors brillants, els moviments amb diferents tipus de velocitat o tempi.

Sobre el primer moviment de la Fantasia op. 17 -per ser executat amb passió i amb un sentiment d'imaginació constant-, Schumann va anotar en 1838: "la considero la cosa més intensa que he escrit".

El caràcter autobiogràfic de gran part de la seva obra també és remarcable.

L'enlluernadora capacitat psicològica de l'autor és veritablement notòria en l'obra, la qual cosa es manifesta amb la gran varietat de títols suggestius, amb les referències a moments de misteri (com passa en es narracions novel·lades, per exemple), la màgia de la nit i del que representa d'irracional, la faula com a encarnació d'un dels molts camins de la fantasia, els somnis inquietants com a productors de noves realitats, o la calma d'un dia d'hivern. Les peces breus de Schumann no segueixen un esquema formal premeditat i no obstant això, recullen perfectament una unitat emocional.

La Kreisleriana op. 16, dedicada a Chopin, constitueix un dels eixos centrals de la seva producció. La literatura fascinà des de molt aviat a Schumann, admirador dels escriptors Jean Paul Richter i Hoffmann. El mestre de capella Johannes Kreisler, un extravagant personatge esquizofrènic inventat per Hoffman, encarna el paper d'un músic sotmès a les lleis de la societat, l'obra es veu delimitada pels gustos llepafils i incultes d'un públic pseudo entès. En el rerefons de Kreisleriana es reviu la presència de Kreisler-Hoffmann, dualitat ambiguament lligada a l'experiència personal i artística de Schumann que en forma de rondó, exposa creativitat i mestria.

De les peces per a piano que va escriure a Viena, cal ressaltar tres partitures importants: Arabeske op. 18, Blumenstücke op. 19 i Humoreske op. 20.

Desenllaç

Professor a Leipzig, director musical a Dresden, i, després a Düsseldorf, els seus últims anys estan marcats per la seva profunda vida interior, poblada d'ombres i angoixes que degeneren amb el temps en una seriosa malaltia mental plena de crisi i atacs que desestabilitzen la seva salut . Durant les festes de carnaval de 1854 es llança a les aigües de l'Rihn, d'on aconsegueixen treure-ho amb vida uns pescadors. Tristament és reclòs a la clínica de Enderich, propera a Bonn. Allà té lloc l'última trobada amb Clara, la seva dona, en companyia de Brahms.

L'última etapa del seu patiment es va manifestar en al·lucinacions que es van iniciar en el pla auditiu, es van estendre després als òrgans de el gust i l'olfacte, a mesura que es constata la seva debilitat generalitzada. A les quatre de la tarda del 29 de juliol de 1856, va morir en silenci.

Audicions

Carnaval Opus 9

<https://www.youtube.com/watch?v=LNo2aiKV-a0>

Lied: Dichterliebe. Amor de poeta, Opus 48 .
Am leuchtenden Sommermorgen

<https://www.youtube.com/watch?v=GZFXeaShNnc>